Канон вуліцы

Георгий Васильевич Марчук

SHOUT
SHARE
IT

- Георгий Васильевич Марчук

Георгий Васильевич Марчук
Канон вуліцы

У стуку па шыбе ёсць свая музыка: «Тук, тук, тук…»

— Жэнік, выходзь на вуліцу!

Узімку ці ўлетку, увосень альбо ранняй вясною — заўсёды чуецца ўслед:

— Куды ляціш? Цяплей апраніся.

Хапаеш блінец, ясі на хаду і гэць на вуліцу. Дзве сястры-блізняты, якія ідуць да ютрані, шарахаюцца ўбок, далей ад хорткі, з якой вылятае мяч, а за ім і сам футбаліст. Тут глядзі, каб не разбіць у гарачцы каму-небудзь акно. І свае папругай наб'юць, і пацярпелы, калі дагоніць, дасць капняка. Лепей карты каля лодкі, перавернутай уверх дном і яшчэ не абсмаленай смалою. Настаўнікі па гэтай незаасфальтаванай вуліцы не ходзяць, нават па ваду, ведаючы, што ў гэтым калодзежы самая смачная, чыстая, светлая вада. На вуліцы ўпершыню бачыш зоры на небе і, гледзячы на іх, уяўляеш упершыню зямлю як планету. Надакучаюць карты, а падлеткам хутка ўсё прыядаецца, можна ў цуркі, у маянку альбо проста пасядзець на калодах ды пагуляць у пляўкі: хто далей плюне. Але нешта ўсіх томіць, гняце душу, якая толькі-толькі нараджаецца. Такое пачуццё, што ўсе ведаюць нейкую таямніцу, але не дагаворваюць. А вось і яны… Тры сяброўкі. Не ідуць — плывуць у каляровых сукнях да каленяў, усміхаюцца, ідуць міма, як бы грэбуючы хлопцамі У тых жа шыі, як на аўтапілоце, паварочваюцца ўслед за дзяўчатамі. Далоні пацеюць, і нешта кожны, хто пачне гаварыць, заікаецца. Доўга цягнецца паўза. Аж пакуль не звернуць увагу на маці, якая б'е свайго сямігадовага сына:

- Навошта забіў жабу? Га? Не забівай. А коб цябе так мучылі, га? О, горэ…

Усе і ўсіх, і пра ўсіх ведаюць. У каго што дзе ляжыць, якога колеру шпалеры, колькі яблынь у садзе і ранніх груш.

- Суседзе, ты не сварыся на іх. Кралі да нас, мы кралі, і яны крадуць. Шкода табе слоіка вішняў? — супакойваюць суседзі адзін аднаго.

Свая вуліца — самая свая, самая родная. На сваей вуліцы сваіх аднагодкаў не б'юць і не крыўдзяць. На іншых вуліцах ці каля клуба — там і пабіцца можна, а тут братэрства.

Да дзевак са сваей вуліцы хадзіць не даюць.

- Танцаваць можаш, а праводзіць дахаты не дамо! — папярэджваюць, крывячы губы.

Пакуль дзяўчына не прыйдзе на выручку:

— Ідзі адсюль, а то мацеры скажу, што лезеш да мяне. Адбівае, як агнём, апякунства. Злосць і крыўда доўга не праходзяць. Вулічныя мянушкі ніякімі ганаровымі званнямі і высокімі пасадамі не вытравіць:

- Да Мацёнкі дачка прыехала…

- А Баценько ўчора гуркі ў Мінск вазіў…

Гудзе ўся вуліца двойчы: калі на ёй вяселле і калі провады ў войска. Вынесуць на вуліцу з хаты і ежу, і сто грамаў нальюць.

- Колі твойму ў армію?

- Яшчэ два гады.

- Ой, коб войны не было.

Зніклі размовы ля калодзежа, у якім кожны, хто чэрпаў вядро вады, бачыў свае: і месяц, і сонца, і старую ігральную карту, і пробку ад шампанскага. Цяпер амаль у кожным двары свой калодзеж, з якога электраматор гоніць у хату ваду. Суседкі на лаўках пад плотам збіраюцца надвячоркам, калі «усэ поробілі». Бывае, вецер ад ракі нечакана прынясе прахалоду, а разыходзіцца надта ж не хочацца. Самы разгар бяседы. Тады адна хутка ідзе ў хату, выносіць сведор, кофту, целагрэйку, жакет… раздае субяседніцам. Няма сілы, каб магла прыпыніць задушэўныя размовы:

— А твой ето…

— А твой як завёўся…

Каровы падоены. Мужчыны глядзяць па тэлевізары футбол. Вішня адцвітае. Бэз цвіце-красуе. Так не хочацца развітвацца з пражытым днём. Нікому не хочацца. Невымоўна шанцуе той вуліцы, па якой не ездзяць машыны. Ужо багата якія вуліцы ў паслячарнобыльскі час пазалівалі асфальтам. Мужчыны выносяць з хаты гладкія, як іх лысыя галовы, самаробныя сасновыя табурэткі. На лаўцы ім сядзець нязручна і мулка. Рэжуцца ў карты. Як толькі хто ўключыць адзіную лямпачку на слупе, разыходзяцца, расціраючы рукамі замлелыя мышцы спіны. У яшчэ не густой цемры чуецца:

— Жэнік, Жэнік, ідзі дахаты.

Дарма. Усіх цягне да клуба. Там музыка, па-моднаму — дыскатэка, там танцы і там тыя тры прыгажуні і зноў, як на злосць, у кароценькіх спадніцах. Таму гукай, маці, не гукай, а пакуль не закончацца танцы — не чакай. Добра, калі яшчэ адразу пасля танцаў стомлены прыцягнецца дахаты. Бывае, без кубка малака і лусты батона кладуцца спаць, каб заўтра зноў на вуліцу. Дома трэба рабіць, а на вуліцы — воля.

Рэдка выпадае, калі суседзі сварацца на векі вечныя, хоць дробныя сваркі здараюцца часцяком, ды ўсё на п'яную галаву. Тое,

што за плотам, на вуліцы, тое — нічыё. Доўга, ляніва і неахвотна прывыкаюць да таго, што на нічыёй тэрыторыі. Гарэзлівыя падлеткі ганяюць на роварах па чужых вуліцах, разганяючы курэй, а па сваей едуць без «фраерства», павольна, паважна. Толькі на тваёй вуліцы жыве адзіны на ўвесь гарадок мастак. Таму, здараецца, пахне фарбамі і аліфай. Але яго не цэняць, не ўмеюць ганарыцца яго талентам. Шасцідзесяцігадовыя з нейкім шчымлівым смуткам згадваюць недалёкае мінулае, калі ў сакавіцкія дні паводкі «плаваў» увесь гарадок. У лодках-дубах дабіраліся на базар, да школы, на спатканне, у госці, у адведкі. І быў зорны час краўцоў. Па дзве-тры пары ботаў заказвалі на сям'ю. Вада залівала вуліцы і агароды надоўга, ажно да першага шлюбнага жабінага крумкання. Мясцовы філосаф не ўнікаў магчымасці ацаніць прыгажосць паводкі:

— Аліўкавыя сады, трапічныя пальмы, кактусы ў пустэчы прайграюць нашай вярбе, што зразу расцвіла ў вадзе. Скажу вам, заражаешся любоўю да прыроды, да жыцця на цэлыя гады…

Павольна вяртаюцца ад царквы з вячэрні дзве сястры-блізняты. Яны ў строгіх сініх сукнях, на якіх белыя ажурныя каўнерыкі. Калі сочыш за іх штодзённым рытуалам — яны вельмі набожныя і ходзяць да царквы амаль кожны дзень, — дык здаецца, час плыве павольна, марудна, а маладым…

— Божа, як мала быў на вуліцы! Які кароткі дзень!

Родны кут у кожнага свой, для гарадчукоў ён — родная вуліца. У войска праводзяць усёй вуліцай. Прыйдуць сваякі: Ганна, Олена, Надзя, Наталка, Люба, Одарка, Марыя. Прыйдуць суседзі Іван, Грыцко, Якаў, Валодзька, Васё і Коля. Плачуць толькі мама і бабуля.

— Жэнічак, Жэнічак, ты ж напішы адразу, як прывязуць на месца. Сыночак, родненькі. Як мы без цябе, як вуліца?

Прыйшлі і тры прыгажуні, каб праводзіць. Ідуць усе пад гукі марша «Развітанне славянкі», які хвацка іграе на баяне музыкант з клуба. А потым усе разам спяваюць тую песню, якую любіць слухаць альбо спяваць навабранец. Тры прыгажуні пяюць таксама. Але адна спявае праз сумныя вочы. Апошні ветэран апошняй вялікай вайны раптам зацягне і сваю «Кацюшу». Тут ужо спяваюць усе. Яшчэ памятаюць словы. Усе спачуваюць навабранцу, не таму, што ідзе ў войска, ідуць, здараецца, і з радасцю — хоць прафесію там дадуць, — а таму: ці дачакаецца яго адна з трох прыгажунь, на плечы якой ён пяшчотна накінуў свой пінжак. Ягоны сябар старанна вучыцца іграць на школьным баяне. Маці яго робіць у школе тэхнічкай. А яе бацькі заможныя. Ён не хоча адчуваць, што ён ей не пара. Бедны. Вучыцца іграць. Свеціцца адным акном школа. Рыпіць хлопец на баяне. Нешта ўжо атрымліваецца. Ен

вучыць песню, якая падабаецца ей. Яму хочацца перамагчы, быць першым. Яму хочацца быць каханым, кахаць, а можа, ён ужо так кахае. Страціць цікавасць да сваей вуліцы, калі хутка таксама пакіне яе, падасца ў свет. Да той пары, пакуль яго не вырвуць з горада тэлеграмай на пахаванне стогадовага дзеда, пра якога ён, прызнацца, і забыўся. Але гэта будзе пасля, а пакуль ён з захапленнем спявае пад гукі баяна, які трошкі шыпіць, бо трэснулі мяхі. Ён даможацца яе ўвагі, абавязаны дамагчыся. Пойдзе з ей па ландышы. Запішацца ў той самы школьны гурток самадзейнасці, у які запісалася яна. Толькі б хадзіла яго вуліцай, не абыходзіла яго хаты. Ён даможацца яе, бо не ў характары гарадчука адступаць ад свайго. І Жэнік піша здалёк свой першы ліст не бацькам, не сябрам з вуліцы, а ей.